

ಕೂನಾರ

ಆಗಸ್ಟ್-2023

ನಿರ್ಭಯದ ಜೀವಿ

ಕೂನು

ಉರ್ಗುಲೆಗೆ ಕೂನು

ಮುಖಪುಟ

ಬೆಂಗಾಲ್ ನರಿ

ಲೇಖನಗಳು

- * ಹರಳೆ ಗಿಡ ಮತ್ತು ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ - ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ
- * ಗುಂಯ್ ಗುಂಯ್ (ಕೀಟದ ನಂಟು) - ಅನುಪಮಾ ಕೆ. ಬೆಣಚಿನಮರ್ಡಿ
- * ಅಲೆಮಾರಿಯ ಅನುಭವಗಳು - ೧೪ - ಮೌನೇಶ ಕನಸುಗಾರ
- * ವೈಮಾನಿಕ ಕುಂಡಿಗಳು! (ವಿವಿ ಅಂಕಣ) - ಜೈಕುಮಾರ್ ಆರ್.
- * ಮುಗಿಲು (ಕವನ) - ಜನಾರ್ದನ ಎಂ. ಎನ್. ಗೊರ್ಟೆ
- * ಪ್ರಕೃತಿ ಬಿಂಬ - ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ. ದೀಪ್ತಿ ಎನ್.

ವಿನ್ಯಾಸ

ಧನರಾಜ್ ಎಂ.

ಮುಖಪುಟ ಛಾಯಾಚಿತ್ರ
ಮಂಥನ್ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಪ್ರಸಾದ್

ಪರಿಷ್ಕರಣೆ

ಮುರಳಿ ಎಸ್.

ಡಾ. ಮಧುಸೂಧನ ಹೆಚ್. ಸಿ.

ಹರಳೆ ಗಿಡ ಮತ್ತು ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ

ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಹಿಡಿದು ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಛಾಯಾಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೊಲದ ಬದುವಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಗೋವಿನ ಜೋಳದ ಪೈರಿನ ಬದಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಹರಳೆ (ಔಡ್ಲ) ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹರಟೆಮಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಕುಳಿತಿರುವುದು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ಕ್ಯಾಮೆರಾಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದ ಮ್ಯಾಕ್ರೋ ಲೆನ್ಸ್ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಟೆಲಿ ಲೆನ್ಸ್ ಹಾಕಿ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಪೋಟೊ ಕ್ಲಿಕ್ಕಿಸಲು ಅಣಿಯಾದೆ. ಇನ್ನೇನು ಕ್ಲಿಕ್ ಬಟನ್ ಒತ್ತಬೇಕು ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹರಟೆಮಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಯು ಎಳೆಯ ಹರಳೆ ಕಾಯಿ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಲಿಯದ ಸಣ್ಣ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನುಂಗಿತು. ಇತ್ತ ನನ್ನ ಕ್ಯಾಮೆರಾ ಚಟರ್... ಚಟರ್... ಎಂಬ ಪಿಸು ಸದ್ದಿನೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಪೋಟೋಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಹರಟೆಮಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗೆ ನಾನು ಬದುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು ಎಂದನಿಸುತ್ತದೆ, ತಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಅದೇಕೊ ಹರಳೆ ಗಿಡ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನತ್ತ ಕರೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಕೆಲ ಎಳೆಯ ಎಲೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರಗಳಿರುವುದು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಇದು ಯಾವುದೋ ಕೀಟದ ಕಿತಾಪತಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಆ ಹುಳದ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಎಲೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರಬಹುದು? ಕಿತಾಪತಿ ಕೀಟ, ಸಿಗುತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವನಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ಹೊಳೆದಿದ್ದು ಇದು ಹರಳೆ ಗಿಡ, ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಯ ಕಂಬಳಿ ಹುಳುವಿನ ಆಹಾರ ಸಸ್ಯವೆಂಬುದು. ಹೌದು, ಇದು ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಯ ಕಂಬಳಿ ಹುಳುವಿನ ಕೆಲಸ. ಆಗ ಚಿಗುರಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಿದೆ. ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ರಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿರು ವರ್ಣದ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ಕ್ಯಾಮರಾಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದ ಟೆಲಿ ಲೆನ್ಸ್ ಬದಲಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮ್ಯಾಕ್ರೋ ಲೆನ್ಸ್ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಪೋಟೋಗ್ರಫಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದೆ. ವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಎಲೆಯ ತುದಿಯತ್ತ ಬಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ಭಕಾಸುರನಂತೆ ಭಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಮರಾದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅದೇ ಗಿಡದ ಇನ್ನೊಂದು ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ, ಕೋಶ ಕಂಡವು ಅವನ್ನು ಕ್ಲಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡೆ.

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ಹರಳೆ ಗಿಡ

ಹರಳೆ ಗಿಡವನ್ನು ಹರಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗಿಡದ ಅಂಡಾಕಾರದ ಹೊಳೆಯುವ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಬೀಜಗಳು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಹರಳು (ಮಣಿ)ಗಳಂತೆ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಈ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹರಳು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಬೀಜಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸುವ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಎಂದು ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. ಹರಳೆಯ ಉಪಯೋಗವು ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದು ಮತ್ತು ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಿರುವ ಕಾರಣ, ಭಾರತವು ಹರಳೆ ಗಿಡದ ತವರೂರಾಗಿದೆ. ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಔಡ್ಲ, ಔಡಲ, ಅವುಡಲ ಎಂತಲೂ ಕರೆದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಏರಂಡ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಸ್ಟರ್ (Castor), ಕ್ಯಾಸ್ಟರ್ ಬೀನ್ (Castor Bean), ಕ್ಯಾಸ್ಟರ್ ಆಯಿಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್ (Castor Oil Plant), ವಂಡರ್ ಟ್ರೀ (Wonder Tree) ಎಂತೆಲ್ಲ ನಾನಾ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆದು, ರಿಸಿನಸ್ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ (Ricinus communis) ಎಂದು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿ, ಯುಫೊರ್ಬಿಯೇಸಿ (Euphorbiaceae) ಸಸ್ಯಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ವರ್ಗಿಕರಣಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಕಾರ್ಲ್ ಲಿನ್ನಿಯಸ್ ಅವರು ಈ *Ricinus communis* ದ್ವಿನಾಮಪದವನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಿಸಿನಸ್ (*Ricinus*) ಎಂದರೆ ದನ-ಕರುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಪರೋಪಜೀವಿಯಾದ ಉಣ್ಣೆ (Ticks) ಎಂದಾಗಿದೆ. ಹರಳೆಯ ಬೀಜಗಳು ಈ ಉಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೋಲುವುದರಿಂದ ರಿಸಿನಸ್ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಹರಳೆ ಗಿಡವು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ (ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ *communis* ಎಂದರೆ Common) ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಕಮ್ಯುನಿಸ್ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದದ ಹೆಸರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹರಳೆ ಗಿಡವು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಮಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಹವಾಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಏಕ ಅಥವಾ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕ ಸಸ್ಯ. ರೈತರು ಖುಷಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ (ಒಣ ಬೇಸಾಯ) ಬೆಳೆಗಳ ಮ್ಯಾರಿ (ಬದುಗಳಲ್ಲಿ) ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಜನವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಕೈತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹರಳೆ ಗಿಡವು ಸುಮಾರು 15 ರಿಂದ 30 ಅಡಿ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪೊದೆವಾಕಾರದ ಇಲ್ಲವೇ ಸಣ್ಣ ಮರದಂತೆ ಬೆಳೆಯುವ ಗಿಡ. ಎಳಸಾದ ಕಾಂಡವು ನಸುಗೆಂಪಾಗಿ ಹೊರಮೈ ನುಣುಪಾದ ಬೂದು ಬಿಳಿ ಹುಡಿಯಂತೆ ಲೇಪವಿದ್ದು, ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಂಟುತ್ತದೆ. ಕಾಂಡವು ಬಲಿತಾಗ ಬೂದು ಮಿಶ್ರಿತ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದು, ಒಳಭಾಗವು ಟೊಳ್ಳಾಗಿದೆ. ಕಾಂಡದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಸಾಕಾರದ ಸರಳ ಗಾಡ ಹಸಿರು ವರ್ಣದ ಎಲೆಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಜೋಡಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಎಲೆಯೂ 5 ರಿಂದ 7 ಸೀಳುಗಳಿವೆ. ಈ ಸೀಳುಗಳ ತುದಿ ಚೂಪಾಗಿವೆ. ಎಲೆಗಳ ಅಂಚು ಗರಗಸದ ಅಲಗಿನ ಹಲ್ಲಿನಂತಿವೆ. ಎಲೆ ತೊಟ್ಟು ಉದ್ದವಾಗಿ ಟೊಳ್ಳಾಗಿದೆ. ಚಿಗುರುಗಳು ಕೆಂಗೆಂದು ಬಣ್ಣವಾಗಿ ಬಲಿತಂತೆ ಹಸಿರಾಗುತ್ತವೆ.

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ಹೂವುಗಳು ಏಕಲಿಂಗಿಗಳು ಪುಷ್ಪ ಮಂಜರಿಯ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಹೂವುಗಳಿದ್ದರೆ, ಕೆಳಗಿನ ಅರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೂವುಗಳು ಸ್ಥಿತಗೊಂಡಿವೆ. ಹೂವುಗಳಲ್ಲಿ ದಳಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಪುಷ್ಪ ಪಾತ್ರಾ ಪತ್ರಕಗಳಿವೆ. ಗಂಡು ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಐದು ಕೇಸರಗಳಿದ್ದು, ಇವು ಕವಲೊಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಹಲವಾರು ಕೇಸರಗಳಿರುವಂತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಅಂಡಾಶಯವು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಂಡಾಶಯದೊಳಗೆ ಮೂರು ಕೋಣೆಗಳಿವೆ, ಪ್ರತಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಡಕವಿದೆ. ಕಾಯಿಗಳು ಗೊಂಚಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಗೋಳಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮೆತ್ತನೆಯ ಮುಳ್ಳುಗಳಿವೆ. ಕಾಯಿಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ **“ಕ್ಯಾಪ್ಸೂಲ್”** ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿಗಳು ಬಿರಿದಾಗ ಮೂರು ಹೋಳಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ಹೋಳಿನೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದು ಬೀಜವಿರುತ್ತದೆ. ಬೀಜದ ಒಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ **ಕ್ಯಾರಂಕಲ್** ಎಂಬ ಕುಪ್ಪೆ ಇದೆ. ಬೀಜವು ಕಂದು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪಾದ ಗೆರೆಗಳಿದ್ದು ನುಣಪಾಗಿದೆ. ಹೂವು ಹಾಗೂ ಕಾಯಿಗಳು ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ.

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸುಮಾರು 35 ಹರಳೆ ತಳಿಗಳ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ದಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಬೀಜದ (ಚಿಟ್ಟು ಹರಳೆ) ತಳಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿದ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಔಷಧಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ಬೀಜವು ವಿಷಪೂರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಹರಳೆಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ **“ರಿಸಿನ್‌ಒಲಿಯೋಗ್ಲಿಸಿರೈಡ್ಸ್”** ಎಂಬ ರಾಸಾಯನಿಕ ಸತ್ವವಿದ್ದು, ಈ ಸತ್ವದಿಂದಲೇ ವಿರೇಚಕ ಗುಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬೇರು, ಎಲೆ, ಬೀಜ ಹಾಗೂ ಎಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ನಾಟೀ, ಸಿದ್ಧ, ಹೊಮಿಯೋಪತಿ ಹಾಗೂ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಳೆಯ ಅನೇಕ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೀಪಕ್ಕೆ ಹರಳೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕೆಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದೆ.

ಮಾನವರಿಗೆ ಈ ಸಸ್ಯದಲ್ಲಿರುವ **ರಿಸಿನಸ್** ಅಂಶವು ಅತ್ಯಂತ ಮೈನೂರತೆ (ಅಲರ್ಜಿಕಾರಕ- **Allergenicity**) ಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಸ್ತಮಾಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿ ಈ ಅಲರ್ಜಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದರೂ ಕೆಲಸಲ ತೀವ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹರಳೆಯ ಹೂವುಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಹಗುರವಾದ ಪರಾಗವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಾಯುಗಾಮಿಯಾಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಉಸಿರಾಟದಿಂದ ಶ್ವಾಸಕೋಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಅಲರ್ಜಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸಸ್ಯದ ಮೇಲೆ ರಸವು ಚರ್ಮದ ದದ್ದುಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಹರಳೆ ಗಿಡವು **ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ Common Castor Butterfly (Ariadne merione)** ಮತ್ತು **ಕಾಡು ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ Angled Castor Butterfly (Ariadne Ariadne)** ಯ ಕಂಬಳಿಹುಳುಗಳ ಆಹಾರದ ಆತಿಥೇಯ ಸಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ

ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಯ ಪ್ರೌಢ ಚಿಟ್ಟೆಯು ಸುಮಾರು 52 ರಿಂದ 62 ಮಿ. ಮೀ ಅಗಲದ ರೆಕ್ಕೆ ಹರವು ಇರುವ, ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೇಸರಿ ವರ್ಣದ ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಚಿಟ್ಟೆಯ ನಾಲ್ಕು ರೆಕ್ಕೆಗಳ (ಮುಂದಿನ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ) ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾದ ಅಲೆಯಾಕಾರದ ಕಂದು ಗೆರೆಗಳಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಕೆಳಮೈಯು ಕಡು ಕಂದು ವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಾಸಿದ ಪೇಲವ ಕಿತ್ತಳೆ ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟಿಗಳಿವೆ. ಎದೆ ಹಾಗೂ ಉದರ ಭಾಗವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದೇಹವು ಕಂದು ಮಿಶ್ರಿತ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಆರು ಕಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಹೀರುನಳಿಕೆಯೂ ಮಾಸಲು ಕಂದು. ತಲೆ, ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷಿಗಳು ಹಾಗೂ ಗ್ರಹಣಾಂಗ (ಮೀಸೆ)ಗಳು ಪೇಲವ ಕಿತ್ತಳೆ ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿವೆ.

ವರ್ಷವಿಡೀ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಈ ಚಿಟ್ಟೆಯು ನೆಲ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ತೇಲುವಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತದೆ. ಕುಳಿತಾಗ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೂವಿನ ಮಕರಂದದ ಜೊತೆ ಮರದ ಅಂಟನ್ನು ಸಹ ಸವಿಯುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ, ಕುರುಚಲು ಕಾಡುಗಳು, ಎಲೆ ಉದುರುವ ಕಾಡುಗಳು, ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡುಗಳು, ಸಮತಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಮಿಲನದ ನಂತರ ಹೆಣ್ಣು ಚಿಟ್ಟೆಯು ತನ್ನ ಆತಿಥೇಯ ಸಸ್ಯವಾದ ಹರಳೆ ಗಿಡದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ. ತುರಿಕೆ ಪ್ರಭೇದದ *Tragia hispida*, *Tragia plukenetii*, *Tragia involucrate* ಸಸ್ಯಗಳು ಸಹ ಇದರ ಆತಿಥೇಯ ಸಸ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೆಲ ಸಲ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು.

ಮೊಟ್ಟೆ

ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಮೊದಲು ಅಂದರೆ 9 ರಿಂದ 12 ಘಂಟೆಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಚಿಟ್ಟೆಯು ತನ್ನ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿಕೊಂಡು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಆತಿಥೇಯ ಸಸ್ಯದ ಬಲಿತ ಎಲೆಯ ಕೆಳ ಅಥವಾ ಮೇಲಿನಭಾಗದಲ್ಲಿ 1-8 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೋಮಲ ಚಿಗುರಲೆಯಲ್ಲಿ 1-4 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಒಂದೊಂದೇ ಅಥವಾ 15 ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅಂಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯು 0.80-0.90 ಮಿ. ಮೀ ವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿದೆ. ಇವು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದವಾಗಿದ್ದು ದುಂಡಾಕಾರವಾಗಿವೆ. ಮೊದಲು ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಾಗ ಮೊಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದುವಾದ ವಿನ್ಯಾಸ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು 6-10 ಸೆಕೆಂಡಿನೊಳಗೆ ತೆಳುವಾದ ಮುಳ್ಳಿನಂತಿರುವ ಕೂದಲುಗಳ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಮುಂಗಾರು ಪೂರ್ವದ 3-4 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಂಗಾರು ನಂತರದಲ್ಲಿ 2-3 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಕಂಬಳಿ ಹುಳುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆಯುವ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಬಣ್ಣವು ತಿಳಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡೆದು ಕಂಬಳಿಹುಳು (ಲಾರ್ವಾ)ಗಳು ಹೊರ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳು ಕಂಬಳಿ ಹುಳುಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಕೋಮಲವಾದ ಚಿಗುರಲೆಗಳನ್ನು ಭಕಾಸುರನಂತೆ ಭಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳಿಹುಳು (ಲಾರ್ವಾ- Larvae)

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ಎಳೆ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದಾಗಿದ್ದು, ದೇಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಬಿಳಿ ಗೆರೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಉದ್ದವಾದ ಕಂಬಳಿಹುಳುವು 14 ಖಂಡಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, 1ನೇ ಖಂಡವು ತಲೆಭಾಗ, 2-4ನೇ ಖಂಡವು ಎದೆಭಾಗ, 5-14ನೇ ಖಂಡಗಳು ಉದರಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕವಲೊಡೆದಿರುವ ಕಿತ್ತಳೆ ಮಿಶ್ರಿತ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಮೃದುವಾದ ಮುಳ್ಳಿನಂತಿರುವ ರಚನೆಗಳಿವೆ. 1ನೇ (ತಲೆಭಾಗ) ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ ವರ್ಣದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕವಲುಗಳಿರುವ ಎರಡು ಉದ್ದವಾದ ಕೊಂಬುಗಳಿವೆ. ಈ ರಚನೆಗಳು ಬಲಿತ ಕಂಬಳಿಹುಳುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ದೇಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಗಲವಾದ ಹಳದಿ ಪಟ್ಟಿಯಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಪೂರ ಕಂದು ಗೆರೆಯಿದೆ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಿಯ ಎರಡು ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಗಳಿವೆ. ಎದೆಭಾಗವಾದ 2, 3 ಮತ್ತು 4ನೇ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜೊತೆ ನಿಜಪಾದಗಳು ಹಾಗೂ ಉದರಭಾಗವಾದ 7ನೇ ಖಂಡದಿಂದ 10ನೇ ಖಂಡದವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಖಂಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೊತೆ ಮಿಥ್ಯಾ

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ಪಾದಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಂಬಳಿಹುಳುವು ನಡೆದಾಡುತ್ತದೆ. 2ನೇ ಮತ್ತು 5 ರಿಂದ 14ನೇ ಖಂಡಗಳ ಎರಡು ಬದಿಯಲ್ಲಿ **ಶ್ವಾಸರಂಧ್ರ** (Spiracle) ವಿದ್ದು, ಇದರ ಮೂಲಕ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಉಸಿರಾಡುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಯ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ **ನೂಲುವ ಅಂಗ** ಅಥವಾ **ರೇಷ್ಮೆ ಸುರಿಸುವ ತಂತು** (Spinneret) ರಚನೆ ಇದ್ದು, ಇದರಿಂದ ರೇಷ್ಮೆ ಎಳೆಯನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಕಂಬಳಿಹುಳು (ಲಾರ್ವಾ)ವು ಐದು ವಿಭಿನ್ನ ಪೊರೆ ಕಳಚುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಚರ್ಮ ಕಳಚುವಿಕೆ (Moulting) ಹಂತವನ್ನು (Instar) ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರು ಪೂರ್ವದ ಮೊದಲನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-3 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-3 ದಿನಗಳ, ಮೂರನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 3-4 ದಿನಗಳ, ನಾಲ್ಕನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-4 ದಿನಗಳ, ಐದನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-3 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸುಮಾರು 11-17 ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಮುಂಗಾರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 3-4 ದಿನಗಳ, ಎರಡನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 3-4 ದಿನಗಳ, ಮೂರನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-4 ದಿನಗಳ, ನಾಲ್ಕನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 2-3 ದಿನಗಳ, ಐದನೇಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ 3-5 ದಿನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 27 ಮಿ. ಮೀ ಉದ್ದದ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಮುಂಗಾರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 13-18 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಐದು ಪೊರೆಕಳಚುವಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪುವಾಗ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದ ಕಂಬಳಿಹುಳು ತಿಳಿಗಂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ.

© ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ

ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಗೆ ತಲುಪುವ ಮುನ್ನಾದಿನ ಕಂಬಳಿಹುಳು ಆಹಾರ ಭಕ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸೂಕ್ತವಾದ ಜಾಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರೆಂಬೆ, ಎಲೆಗೆ **ಡಿವತ್ತಳೆ** (Cremaster) ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಂಟಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂಟರಿಂದ ಹತ್ತು ತಾಸುಗಳವರೆಗೆ ಅಚಲವಾಗಿ ನೇತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ತದನಂತರ ಹೊರಕವಚವು ತಲೆ ಭಾಗದಿಂದ ಸೀಳಿ, ಗುದ ಭಾಗದವರೆಗೆ ಸೀಳುತ್ತ ಬಂದು ಮೇಲ್ವದರಾಗಿರುವ ಕವಚವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳಚಿ ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಯ **ಪೊರೆಹುಳು** ಅಥವಾ **ಗೂದುಹುಳುವಾಗಿ** ಮಾರ್ಪಾಡುತ್ತದೆ.

ಕೋಶಾವಸ್ಥೆ (ಪ್ರೂಪಾ- Larvae or Chrysalis)

ಕೋಶಾವಸ್ಥೆ ಹಂತವು ಚಿಟ್ಟೆಯ ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೋಶದ ಒಳಗೆ ಚಿಟ್ಟೆಯು ಪ್ರೌಢ ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಲು ರೂಪಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಕೋಶವು ಸರಾಸರಿ 20-28 ಮಿ. ಮೀ ಉದ್ದ ಹಾಗೂ 3 ಮಿ. ಮೀ ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ಹಸಿರಾಗಿ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಅಗಲವಾದ ಕಲೆಗಳಿವೆ. ಎದೆಭಾಗವು ಉಬ್ಬಿದ್ದು, ತುಸು ಮೊನಚಾಗಿದೆ. ಕೋಶಾವಸ್ಥೆಯ ಹಂತದ ಅವಧಿಯು ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಮುಂಗಾರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ 6-7 ದಿನಗಳು ಹಾಗೂ ಮುಂಗಾರು ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 7-11 ದಿನಗಳಾಗಿವೆ. ಕೋಶದಿಂದ ಪ್ರೌಢ

ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಹೊರಬರುವ ಸಮಯವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೋಶವು ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಭಾಗದ ತುದಿ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತ ಕೆಳಭಾಗವು ವಿಶಾಲವಾದಂತೆ ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವ ಬದಿಗಳು ಒಳಮುಖವಾಗಿ ವಕ್ರವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಬದಿಯ ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳು ಮೊನಚಾದ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೋಶದಲ್ಲಿ ಮೀಸೆ, ರೆಕ್ಕೆಗಳು, ಸಂಯುಕ್ತ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಹೀರುಕೊಳವೆ, ಕಾಲುಗಳು, ತಲೆ, ಎದೆ, ಉದರಭಾಗಗಳೆಲ್ಲವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಪ್ರೌಢ ಚಿಟ್ಟೆಯೂ ಕೋಶದಿಂದ ತಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಶವನ್ನು ನೂಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಬರುತ್ತದೆ.

ಹೊರಪೊರೆಯನ್ನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಮಿಸುಗಾಡುತ್ತಾ ತಲೆ, ಮೀಸೆ, ಹೀರುಕೊಳವೆ, ಮುಂಗಾಲುಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೊದಲು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಅದು ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ದೇಹಭಾಗ ಹೊರ ಬಂದು ಕಾಲಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕೋಶದ ದಿಂಬಕ್ಕೆ ನೇತಾಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಇನ್ನು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದು, ಹಾರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಗೆ ದೇಹದಿಂದ ರಕ್ತ ಪರಿಚಲನೆ ಹೊಂದಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ವಾತಾವರಣದ ಶಾಖದಿಂದ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಒಣಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರೌಢ ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗಿ ಮಕರಂದ ಹೀರುತ್ತ ಸಂಗಾತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಮತ್ತೇ ವಿರುದ್ಧ ಲಿಂಗಗಳು ಮಿಲನಗೊಂಡು ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆಯಿಡುವಿಕೆಯಿಂದ ವಯಸ್ಕ ಚಿಟ್ಟೆಯಾಗುವರೆಗಿನ ಒಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಮಯ 22-32 ದಿನಗಳಾಗಿವೆ.

ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ **ಕಾಮನ್ ಕ್ಯಾಸ್ಟರ್ (Common Castor)** ಎಂದು ಕರೆದು, **ಅರಿಯಡ್ಡೆ ಮೆರಿಯೋನ್ (Ariadne merione)** ಎಂದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿ, **ಸಂಧಿಪದಿ (Arthropoda)**ಗಳ, **ಕೀಟ (Insecta)** ವರ್ಗದ, **ಲೆಪಿಡೋಪ್ಟೆರಾ (Lepidoptera)** ಗಣದ, **ಕುಚ್ಚುಪಾದದ (Brush-footed butterflies)** ಚಿಟ್ಟೆಗಳ, **ನಿಂಪಾಲಿಡೇ (Nymphalidae)** ಕುಟುಂಬದ, **ಬಿಬ್ಲಿಡಿನೇ (Biblidinae)** ಉಪಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಖನ್ ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ Dakhan Common Castor (Ariadne merione merione - Cramer, 1777) ಹಾಗೂ ಇಂಟ್ರಿಕೇಟ್ ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆ Intricate Common Castor (Ariadne merione tapestrina- Moore, 1884) ಎಂಬ ಎರಡು ಉಪಜಾತಿಯ ಹರಳೆ ಚಿಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಚಿಟ್ಟೆ ತಜ್ಞರು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು, ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಒಂದು ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇದವು ವಿನಾಶವಾದರೇ ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವಿಯು ವಿನಾಶವಾದಂತೆ. ಮಾನವರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಸ್ಯ ಹಾಗೂ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಆವಾಸ ತಾಣಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಉಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಲೇಖನ: **ಶಶಿಧರಸ್ವಾಮಿ ಆರ್. ಹಿರೇಮಠ**
ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ

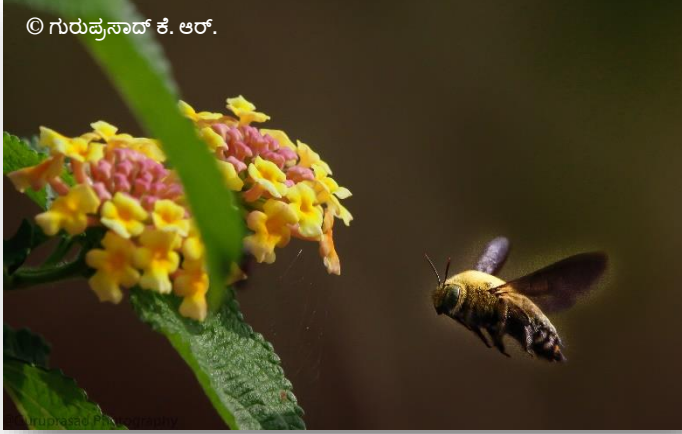
© ಹಯಾತ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್

ಗುರಿಯಾ ಗುರಿಯಾ

ಶುಕ್ರವಾರ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ನಾನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ದಿನದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ನನ್ನ 3 ವರ್ಷದ ಕಂದಮ್ಮ "ಅಮ್ಮಾ ನಮ್ಮ ಹುಳ, ಟಿವಿ ಒಳಗ!" ಅಂತ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ಹುಳು ನಮ್ಮ ಟಿವಿ ಮೇಲೆ ಬಂದಿತೋ? ಅಥವಾ ಯಾವುದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿತೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಲಟ್ಟಣಿಗೆ ತಗೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಅವತಾರವನ್ನು ನೋಡಿದ ನಮ್ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಾಕೆ ನಗುವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ಗೊಳ್ಳನೆ ನಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನಾನು ಹುಳುವನ್ನು ಟಿವಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ, ಕಂದಮ್ಮ "ಅಲ್ಲೋಡು ಹುಳ" ಅಂತ ಮತ್ತೆ ಟಿವಿಯತ್ತ ತೋರಿಸಿದ. ಟಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿರತ್ನ ಕಾಳಿದಾಸ ಸಿನಿಮಾದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ಪ್ರಿಯತಮಾ ಓ .. 'ಹಾಡು ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರದಾ ಸುತ್ತ ದುಂಬಿಯೊಂದು ಗುಯುಡುತ್ತ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಜಯಪ್ರದಾಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಮಗ ಹುಳುವನ್ನು ನೋಡಿ "ಅಕೀಗ ಕಡಿತೈತಿ ಅದು ಪಾಪ" ಅಂತ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕಳವಳಗೊಂಡಿದ್ದ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನನಗೆ, ಇವನು ಹುಳು ನೋಡಿ ಆಕರ್ಷಿತನಾದನಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಅವನ ಮೇಲೆ ತುಸು ಹೆಮ್ಮೆಯೆನಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದು ಟಿವಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಇಲ್ಲ, ಅದು ಸಿನಿಮಾ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವೇ ಬೇಕಾಯಿತು! ಈ ಹುಳುವನ್ನು ಅವನು ಅಜ್ಜನ ಮನೆಯ ಕೈದೋಟದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ನೋಡಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೇ ಟಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ತಕ್ಷಣ 'ನಮ್ಮ ಹುಳ' ಅಂತ ಸಂಭೋದಿಸಿದ್ದ! ಸುಮಾರು ಗಂಟೆ ಕೂತು ನಾವು ಮೂರೂ ಜನ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಎಷ್ಟು ಪಕ್ಕಿಗಳು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ

ಕೊಟ್ಟವು? ಎಷ್ಟು ಹುಳುಗಳು ಇವೆ, ಯಾವ ತರಹದ ಹುಳುಗಳು ? ಕಚ್ಚುತ್ತವೆಯೇ? ಏನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಇವೆ? ಎಂದು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದರ ಕಾಯಿಯಿಂದ ಬೀಜಗಳು ಹಾರತೊಡಗಿದ ನಂತರವಂತೂ, ಬೀಜಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುವ ತನಕ ನಮ್ಮ ರಿಕಾಣಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ! ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಆಂಟಿ ಒಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ "ಅನುಪಮಾ ಏನಾರೆ ವ್ರತಾ ಪೂಜಾ ಹಿಡದಾಳ ಏನಿ? ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಮುಂದೆ ಕೂತಿರ್ತಾಳಲ್ಲಾ?" ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಕೊಂಚ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದಿದ್ದರು! ಆಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಬೈದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದರು ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

ಈ ಹುಳುವನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ಬೀ (Carpenter bee) ಅಂತ ಕರೆದರೂ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಗಿ ಹುಳ ಅಂತ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಇದು ದುಂಬಿಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಇದು ಗುಂಯ್ ಗುಂಯ್ ಎಂದು ರಾಜಾರೋಷವಾಗಿ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತ ಹೂವುಗಳ ಮಕರಂದ ಹೀರಲು ತೊಡಗಿದಾಗ ದುಂಬಿಯ ಭಾರಕ್ಕೆ ಹೂವು ಬಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಆನಂದ. ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೋಡಿದರೂ ಬೇಸರವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ದುಂಬಿಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದು! ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ ಕೀಟದ ನಂಟು ಅಂಕಣ ಶುರುವಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂರೈಸಿದ್ದು. ಈ ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದುಂಬಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗಿದ್ದು. ದುಂಬಿಯು ಕಟ್ಟುವ ಗೂಡಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ಬೀ (Carpenter bee) ಅಂತ ಹೆಸರು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಅಥವಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನು ಪುರಾತನ ಕಾಲಗಳಿಂದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಕವಿಗಳು ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದಲ್ಲಿ.

ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕೀಟ ಪುಪಂಚವನ್ನು ಬಹು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದುಂಬಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹೆಸರು 'Xylocopa violacea'. ಇದು Apidae ಎಂಬ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, Xylocopinae ಎಂಬ ಸಹ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹೆಸರು ಪುರಾತನ ಗ್ರೀಕ್ ಶಬ್ದ Xylocopus ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದರರ್ಥ 'ಮರ ಕತ್ತರಿಸುವವ' (wood cutter) ಎಂದಾಗಿದೆ.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

© ವಿನೀತ್ ಕರ್ತ

ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಎಲೆ ಕತ್ತರಿಸುವ ಹುಳದ ಹಾಗೆ, ಇದು ಕೂಡ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಜೀನೋಣಗಳ ತರಹ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ದುಂಬಿಯೇ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ್ರಿ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ರಂಧ್ರ ಕೊರೆಯುವಂತಹ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಮ್ಯಾಂಡಿಬಲ್ಸ್ (ದವಡೆಗಳು-mandibles) ಇದ್ದು, ಇವುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರ ಕೊರೆದು ಅದರ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಉದ್ದ ಸುರಂಗದ ಹಾಗೆ ಕೊರೆದಿರುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಹೂವಿನ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದಿಟ್ಟು, ನಂತರ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತಹ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚು ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಮಕರಂದವನ್ನು ತಂದಿಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಲಾರ್ವಾ ಹೊರಬಂದು ಮಕರಂದ ಸವಿದು ಪೂರ್ವಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಂಡು ನಂತರ ಹುಳುಗಳಾಗಿ ಆ ಮುಚ್ಚಿದ ಸುರಂಗವನ್ನು ಕೊರೆದು ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹುಳುಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ! ವಯಸ್ಸು ದುಂಬಿಗಳು ಮಿಲನ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸಿ ಮತ್ತೆ ಜೀವನ ಚಕ್ರ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್

ಇಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ದುಂಬಿಯು ಹೊರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲ ಗಂಡು ದುಂಬಿಗಳು ಗೂಡಿನ ಮುಖ್ಯ ದ್ವಾರದ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೆಲ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಹೇಳಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸರ್ವೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಡು ದುಂಬಿ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಂಡು ದುಂಬಿಗಳು ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಬಹುಶಃ ಒಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಿಂದಿ ಚಿತ್ರಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಆವಾರಾ ಭವರೆ ಜೋ ಹೋಲೇ ಹೋಲೇ ಗಾಯೆ' ಅಂತ ಇದೆ! ಇದರರ್ಥ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಹಾರಾಡುವ ದುಂಬಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು! ನನ್ನ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ.

ದುಂಬಿಯ ಗುಯ್ಯುಡುವಿಕೆ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಶಾಂತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸತತವಾಗಿ 2 ನಿಮಿಷ ಕೇಳಿದರೆ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರುವುದು ಖಂಡಿತ. ಈಗ ಇಂತಹ ಸುಖನಿದ್ರೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು ಏಕೆಂದರೆ ಅತಿಯಾದ ಕ್ರಮಿನಾಶಕಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಕಾಣಿಸಿಗುವುದೇ ಅಪರೂಪ. ಇನ್ನು ಇವುಗಳ ಕರ್ಣಾಮೃತ ಗುಯ್ಯುಡುವಿಕೆ ಅಂತೂ ದೂರದ ಮಾತು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅದು ವಿಮಾನದ ದೂರದ ಸದ್ದು

ಆಗಿರುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ದುಂಬಿಯದ್ದಲ್ಲ! ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದ್ದು ಕೇಳಿತೆಂದರೆ ದೂರದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ಹೋಗುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂದು ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದೆ, ವಿಮಾನ ನೋಡಲು. ಈಗ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹದ ಸದ್ದು ಮಾಡುವ ವಿವಿಧ ವಿಮಾನಗಳು ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಹೋದರೂ ಕಿವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿ ದುಂಬಿಯ ಗುಯ್ಯುಡುವಿಕೆ ಕೇಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಎಂಥ ವಿಪರ್ಯಾಸವಲ್ಲವೇ?

ಲೇಖನ: ಅನುಪಮಾ ಕೆ. ಬೆಣಚಿನಮರ್ಡಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಅರೇಬಿಯಾ ಅನುಭವಗಳು - ೧೪

ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ದಟ್ಟ ತಪ್ಪಲಿನಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಮೌನವನ್ನು ಕಾಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಡತ್ತಾಗಿ ಮಲಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಸಿರು ಪಾಚಿ ಮೆತ್ತುತ್ತಲೆ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಳೆಗಾಲಗಳನ್ನು ಅತಿ ನವನವೀನವಾಗಿ ಸುರಿಸಿದ ಶ್ರಾವಣಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಶ್ರಾವಣ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬೈಕಿನ ಗಾಲಿಗಳು ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ದಟ್ಟ ಕಾಡಿನ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಶ್ರೇಣಿಯೊಳಗವಿತು ಕೂತ ಮೂರು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯ ಈ ದುರ್ಗದ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ನಿಂತಿತು! ಅದು ಕವಲೇದುರ್ಗ!

ಬೈಕ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಸಣ್ಣ ಮಳೆ ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಹಸಿ ತಂಗಾಳಿ ಕಂಪನ್ನು ಮೈಯ ಜೀವವೀಣೆಯನ್ನೆ ಮೀಟುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಗಂಟಿದ ಗೂಡಂಗಡಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಚಹಾ ಗುಟುಕಿಸಿ, ತಿನ್ನಲು ಒಂದಷ್ಟು ತಿಂಡಿತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಬ್ಯಾಗೊಂದು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಗದ್ದೆಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟೆವು. ಎಡಬಲಕೆ ಹಸಿರು ಸಿರಿ. ನಡು ನೇರ ನೋಟಕೆ ರಹದಾರಿ. ಗೊಜ್ಜಲಿ ಮೂಡಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಬೆರೆಸಿ ನಡೆದೆವು. ಗದ್ದೆ ದಾಟುತ್ತಲೆ ಕವಲೇದುರ್ಗದ ಪಾದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಬಂಡೆಗಲ್ಲನ್ನು ಹಾಸಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಕೋಟೆಯ ಅಸಲಿ ದಾರಿ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು. ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕೋಟೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಸಹ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಹಾಸಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಲುಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹಸಿರು ಇಡೀ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಸಿತ್ತು. ಈಗ ಎಡಬಲಕೆ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆ, ಅದಕ್ಕಂಟಿದ ಪಾಚಿ, ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಕಂದರ, ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದಷ್ಟು ಹಸಿರುಟ್ಟ ಮಲೆನಾಡ ಹೆಣ್ಣು. ಅಹಾ! ಈಗ ಮಳೆ ಮತ್ತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ಶುರುವಾಯಿತು. ಮಂಜು ಮುಸುಕಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ಇಳಿದು ಕಳೆದು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸೂರ್ಯನೂ ಸಹ ಅಗೋಚರ. ಹಸಿರ ಸಿರಿಗೆ ಮಂಜಿನ ಶಾಲು ಹೊದಿಸಿ ತಣ್ಣಗೆ ಇಡೀ ಕೋಟೆಯ ಕಂದರಗಳು ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಡೀ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೆ ಬಳಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಕಿಲವಿದು ಅಂತ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಬೆಟ್ಟದ ದಿಣ್ಣೆಗಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಬಾಹ್ಯರೇಖೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೃಹದಾತ್ರದ ಪೆಡಸುಕಲ್ಲುಗಳ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಕೋಟೆಯ ಪ್ರತಿ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಒಂದು ಮಹಾದ್ವಾರವಿದ್ದು, ಅದರ ಇಕ್ಕೆಲಗಳಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಣಾ ಕೊಠಡಿಗಳಿವೆ.

ಕವಲೇದುರ್ಗ ಎನ್ನುವುದು ಕಾವಲು ದುರ್ಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ನಾಗರಖಂಡ ಬನವಾಸಿ ನಾಡೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡಿದ್ದ, ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದ ಕವಲೇದುರ್ಗ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಾಣ. ಮಲ್ಲವ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಕವಲೇದುರ್ಗ, ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಹಿಂದೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿದೆ. ಮಲ್ಲವರು ಮೊದಲು ಸಾಗರದ ಸಮೀಪ ಇರುವ ಕೆಳದಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಇಕ್ಕೇರಿ, ಬಿದನೂರಿನಲ್ಲಿ(ನಗರ) ಕೋಟೆಕೊತ್ತಲ ನಿರ್ಮಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕವಲೇದುರ್ಗದ ಗಿರಿಪ್ರದೇಶ ತೊಲೆತಮ್ಮ ಮತ್ತು ಮುಂಡಿಗೆತಮ್ಮ ಎಂಬ ಪಾಳೆಗಾರ ಸಹೋದರರ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಸಹೋದರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ ಮಲ್ಲವರು ಕವಲೇದುರ್ಗ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಮಲ್ಲವ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರೆಂದರೆ, ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಮತ್ತು ರಾಣಿ ವೀರಮ್ಮಾಜಿ. ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜರ ಮಗನಾದ ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದು ಕವಲೇದುರ್ಗ ಸಂಸ್ಥಾನ ಎಂಬುದು ಇತಿಹಾಸ ಪುಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೊಘಲ್ ದೊರೆ ಔರಂಗಜೇಬನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಗೆದ್ದ ಕೀರ್ತಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರಿಗೆ ಸಂದಿದೆ. 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ ಹೈದರಾಲಿ ಹಾಗೂ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ದಾಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಕವಲೇದುರ್ಗ ಸಾಕಷ್ಟು ನಾಶವಾಯಿತು.

ಈ ಕೋಟೆಯನ್ನು 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ 14ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚೆಲುವರಂಗಪ್ಪನಿಂದ ನವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಪತನದ ನಂತರ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರ ಭದ್ರಕೋಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು (ಕ್ರಿ.ಶ.1582-1629) ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನಾಗಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಮತ್ತಿನ ಮಠ ಎಂಬ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಉಪಮಠ, ಒಂದು ಖಜಾನೆ, ಒಂದು ಕಣಜ, ಆನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಗಜಶಾಲೆ, ಕುದುರೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಶ್ವಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕೊಳಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

ಕೋಟೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಒಂದು ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಅರಮನೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ರಚನೆಗಳಿವೆ. ದುರ್ಗದ ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಶಿಖರೇಶ್ವರ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಸಣ್ಣ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನವು ಗರ್ಭಗೃಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ನಂದಿಮಂಟಪ ಮತ್ತು ಮುಖಮಂಟಪವಿದೆ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕ್ಷಿತಿಜದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಸುಂದರ ನೋಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾವು ಹೋದ ದಿನ ಸುರಿವ ಮಳೆಗೆ ಮುಸುಕಿದ ಮಂಜಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಒಂದು ಬಿಸಿಲು ಕೋಲು ಸಹ ತಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಟೆ ಒಳಗಿರುವ ಅರಮನೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅಡಿಪಾಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ಉತ್ಖನನದಿಂದ, ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೊಠಡಿಗಳು, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಂಬದ ಜಗುಲಿ, ಪೂಜಾಗೃಹ, ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಐದು ಉರಿಕದ (ಬರ್ನರ್) ಒಲೆ, ಕಲ್ಲಿನ ವೇದಿಕೆಯಿರುವ ಸ್ನಾನದ ಕೋಣೆ, ಉತ್ತಮ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಒಳ ಪ್ರಾಂಗಣ ನಂತರ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಕೊಳ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಮನೆಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಒಳನೋಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅರಮನೆ ಕಲ್ಲು ಕಂಬಗಳ ಆಸರೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಅರಮನೆಗೇ ಆಕಾಶವೇ ಛಾವಣಿ. ಕಂಬಗಳು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ. ಇತಿಹಾಸ ಕೆದಕಿದಂತೆ ಇಡೀ ಕೋಟೆಯ ಪಕ್ಷಿನೋಟವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಶಿಖರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೇ ಈಗ ಕೋಟೆಯ ಮುಖ್ಯ ನೋಡುಗರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಪರ್ವತದ ತುದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಶಿವ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಿಖರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಕ್ಷಿನೋಟ ಮತ್ತು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣುವ ಕೋಟೆಯ ಆವರಣದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಕಿಲದ ರಚನೆ ಚಂದವಾಗಿ ಕಣ್ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಶಿಖರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಣ್ಣ ಗರ್ಭ ದೇವಾಲಯವಿದ್ದು, ಇದು ಅನೇಕಾನೇಕ ಕಲ್ಲು ಸುರುಳಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕೋಟೆಯ ಒಳಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಗ್ರಹ, ಭಗ್ನಗೊಂಡ ನಂದಿ ಕೋಟೆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಮಂಗನ ಕೆತ್ತನೆ, ಭಗ್ನಗೊಂಡ ನೀರಿನ ಬಾನಿ, ಏಳು ಹಡೆಯ ಸರ್ಪದ ವಿಗ್ರಹ ಕೆತ್ತನೆ, ಈಜು ಕೊಳ, ಶಿವಲಿಂಗ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗ, ಕೌಲೇದುರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕವಲೇದುರ್ಗ, ಗತ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೆದಕಿ ನಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಇರುವ ಕುರುಹು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕಾಯ್ದು ಕಾಪಾಡಿ ಕಾಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ನಮಗಿದೆ. ಹಸಿರುಂಡ ಕಣ್ಣು ದಣಿಯಲಿಲ್ಲ ಕತ್ತಲು ಮಲೆನಾಡನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಕೋಟೆಯ ಕೆಳಮುಖವಾದವು. ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಟೆಯ ಪಾತ್ರ ಎಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತದೆ ಗೂಡಂಗಡಿಗೆ ಬಂದು ಚಹಾ ಕುಡಿದು ಬೈಕ್ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೋಟೆಯ ನೆನಪುಗಳನ್ನೆ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಪಯಣ ಮುಂದಿನ ಗಮ್ಯದಡೆಗೆ ಸಾಗಿತು.

© ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಕೆ. ಆರ್.

ಲೇಖನ: **ಮೌನೇಶ ಕನಸುಗಾರ**

ಕಲ್ಚರ್ ಜಿಲ್ಲೆ

ವೈಮಾಠಿಕ ಕುಠಸಿಗಲು!

ವಿವಿ ಅಂಕಣ

'ಛೂ ಢಂತ್ರ ಗಾಳಿ... ಓ.....ಢ್ ಫಟ್!' ಂದು ಗಾಳಿಯಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಅತ್ತಾ- ಇತ್ತ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಬೂದಿಯನ್ನು ತರಿಸುವ ಪವಾಡ ಪುರುಷರುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅವರ ಆ ಪವಾಡ ಬಯಲಾಗಿ ಅದು ಪವಾಡ ಅಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಅವರು ನಂಬುವಂತಹವರಿಗೆ ತಿನಿಸುವ ಪಕೋಡ ಂದು ಅರಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆ ಢೂಢನಂಬಿಕೆ ಕಣ್ಣುಂದೆಯೇ ಇರುವ ಹಾವನ್ನು ಹಗ್ಗವೆಂದರೆ ಹೌದೆಂದೇ ನಂಬುವಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅರಿವಿನ ಕೂರತೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಈ ಪರಿ. ಬಹುಶಃ ಅದೇ ತರಹದ ಅರಿವಿನ ಕೂರತೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣುಂದೆ ಇದ್ದ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ನೂಡದ ಹಾಗೆ ಢಾಡಿತ್ತು. ಅದು 'ಆರ್ಕಿಡ್ ಗಳ ಪರ್ವ' ವಿಭಿನ್ನ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳು ಹೂ ಬಿಡುವ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೂಂಚ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿರುವ ಸಸ್ಯ ಪ್ರಭೇದವದು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಹಸಿರು ಢನೆಗಳಲ್ಲಿ' ಅತ್ಯಂತ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸುವ ಈ ಗಿಡಗಳು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ

ಕಾಡುಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎತ್ತರದ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಇವು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ನೀರು ಲವಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ನೇರವಾಗಿ ಗಾಳಿಯಿಂದಲೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದು ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಗ ತಾನೆ ಪರಿಚಯವಾಗಿದ್ದ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಅದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಆ ತರಹದ ಗಿಡವನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಸ್ಯ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ನಾವೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ವಾಹನ ಚಾಲಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಣ್ಣ, "ಇದಾ.. ಇದು ನಮ್ ಕಾಡಲ್ಲಾ ಅದೆ!" ಎಂದಾಗ ನಮಗೆ ನಂಬಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು ಓಡಾಡಿರುವ ಆ ಕಾಡಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗಿಡ ಇದೆ ಎಂದು ಎಂದೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಶಯವೂ ಇತ್ತು. ಆದರೆ "ಮುತ್ರಾಯನ್ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವ್ವಾನ್ ಕೆಳ್ಳೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಐತಲ, ಅಲ್ಲಿರೋ ದೊಡ್ಡ ಮದ್ದಲ್ಲಿ ಐತೆ" ಎಂಬ ಡ್ರೈವರ್ ರ ಮುಂದಿನ ಮಾತು ನಮ್ಮ ಸಂಶಯವನ್ನು ಕುತೂಹಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ನೋಡಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆಯು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯವೇ! ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವೆನಿಸಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನೀರು ಲವಣ ಪಡೆದು ಆಹಾರ ತಯಾರಿಸುವ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿದ್ದ ನಮಗೆ, ಗಾಳಿಯಿಂದಲೇ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಂದು ಸಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಗಾಳಿಯಿಂದ ನೀರಿನಂಶವನ್ನು ಹೀರುವ ಬೇರುಗಳಿಗೆ 'ವೈಮಾನಿಕ ಬೇರು'ಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೀಟವೊಂದು ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಗಾಳಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ನಂಬಲೇಬೇಕನ್ನುತ್ತಿದೆ ಈ ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆ!

ಗೋಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ, ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುವ ಕೆಂಪು ಜೀರುಂಡೆಗಳು ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ನೀರಿರುವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ನೀರನ್ನು ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ

ಪ್ರತಿ ಬಾರಿ ನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲೇಬೇಕು ಎಂದೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಗೋಧಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿತು. ಎಷ್ಟೇ ನೀರಿನ ಮರುಬಳಕೆ ಮಾಡಿದರೂ ಹಾಗೆ

ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೋಪನ್ ಹೇಗನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕೆನ್ನೆತ್ ಹಾಲ್ಬರ್ಗ್ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಮುಂದಾದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು, ಈ ಜೀರುಂಡೆಗಳು ಜೀವನ ಪೂರ್ತಿ ನೀರಿರದೆ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮ ಗುದದ್ವಾರ/ಕುಂಡಿಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂದು. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನೀರಿನಂಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಹೀಗೆ ತೆರೆಯುವ ಕುಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಲ ಈ ನೀರಿನಂಶವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಘನೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ ವಿಶೇಷ ಜೀವಕೋಶಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ದೇಹಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸುತ್ತವೆಯಂತೆ. "ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಯಾಂತ್ರಿಕತೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಹಾಲ್ಬರ್ಗ್. ಆದರೆ ಈ ವಿಶೇಷ ಜೀವಕೋಶಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರುಳಿನಲ್ಲಿರುವ 'Nha1' ಎಂಬ ಜೀನ್ ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಜೀನ್ ಇರುವ ಕಾರಣ ನೀರಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಮಲ ಹೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಈ ವಿಶೇಷ ಜೀವಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ 'ಪರಿಸರಣ ಕ್ರಿಯೆ(osmosis)'ಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಆಗ ನೀರು ದೇಹದೊಳಕ್ಕೆ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ಇಂತಹ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ 1/5 ಭಾಗದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವ ಇಂತಹ ಕೀಟಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.' ಎನ್ನುವುದು ಹಾಲ್ಬರ್ಗ್ ರವರ ವಾದ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜೀರುಂಡೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ದುಂಬಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಹಾನಿಯಾಗದ ಕೀಟನಾಶಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಶೋಧನೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಇವರ ನಂಬಿಕೆ.

ಏನೇ ಆಗಲಿ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದ ವೈಮಾನಿಕ ಬೇರುಗಳ ಹಾಗೆ ಈ ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಈ ವೈಮಾನಿಕ ಕುಂಡಿಗಳಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಚಿತ್ರ-ವಿವಿಧ-ವಿಶೇಷ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಅದೇ ರೀತಿ ವಿಚಿತ್ರ-ವಿವಿಧ-ವಿಶೇಷ ಪರಿಹಾರಗಳಿರುವ ರಹಸ್ಯಗಳ ಅನಾವರಣ ಬಾಯಿ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಂತೂ ನಿಜ!

ಲೇಖನ: **ಜೈಕುಮಾರ್ ಆರ್.**

ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಸಿ. ಜಿ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ

ಮೂಲ ಲೇಖನ: www.snexplores.org

ಮುಗಿಲು

ಮುಗಿಲ ಕಂಡ ಕಂದನು
ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನಿಂತನು
ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು
ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಾಗು ಎಂದನು

ಮೃದುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಮೈಯು
ಸವರಿದಂತೆ ಬೆಣ್ಣೆಯು
ಏನು ಹೊಳಪು, ಏನು ಬಿಳುಪು
ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡನು

ಏನಿದೆಂತ ವಿಸ್ಮಯ
ಬಾನ ತುಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾಯ
ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ
ಓಡುವೆ, ಇಲ್ಲಾ ಕರಗುವೆ

ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಅಲೆದು ತಂಪು ಮುಗಿಲೆ
ಯಾಕೆ ಸಣ್ಣಗಾಗುವೆ
ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲಿ ಇದ್ದು ಬಿಡು
ನಾನು ತಣ್ಣಗಾಗುವೆ

- ಜನಾರ್ದನ ಎಂ. ಎನ್. ಗೌರ್ಡೆ

ಭಟ್ಕಳ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ

ಪ್ರಕೃತಿ ಭರಣಿ

ಹಾವಕ್ಕಿ

© ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ.

ಉಷ್ಣವಲಯದ ಸರೋವರ ಮತ್ತು ತೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನೀರಿನ ಪಕ್ಷಿಯಾದ ಹಾವಕ್ಕಿಯು ಅನ್ನಿಂಗಿಡೆ (Anhingidae) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅನ್ನಿಂಗಾ ಮೆಲನೋಗಾಸ್ಟರ್ (*Anhinga melanogaster*) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯು ಕಂದು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಬಿಳಿ ಗೆರೆಗಳುಳ್ಳ ಕಪ್ಪಾದ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈಜುವಾಗ ದೇಹವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು, ತೆಳ್ಳಗಿನ ಕುತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಂಡೆ ಅಥವಾ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಕುಳಿತಿರುತ್ತದೆ. ನೀರಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗೂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೀಲಿ-ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತು ತೆಳ್ಳಗಿನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ನೀರಿನೊಳಗಿನ ಮೀನನ್ನು ಈಟಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಸೆದು ನಂತರ ನುಂಗುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ.

ಕಪ್ಪುಬಿಳಿ ಮಿಂಚುಳ್ಳಿ

© ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ.

ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಬರ್ಮಾ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಸಿಲೋನ್ ದೇಶಗಳ ಕೆರೆ, ಹೊಳೆ, ಗದ್ದೆ, ಸಮುದ್ರದ ಹಿನ್ನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ಹಕ್ಕಿಯು ಅಲ್ಸೆಡಿನಿಡೆ (Alcedinidae) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸೆರಿಲ್ ರೂಡಿಸ್ (*Ceryle rudis*) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದು ಕಪ್ಪು ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಪುಕ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತು ಕಠಾರಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಕೊಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಗಾಢ ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹಾಗೂ ಕಪ್ಪಾದ ಪಾದಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆಗಾಗ ಬಾಲ ಮತ್ತು ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೆಳಗೆ ಆಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ದಂಡೆಯ ಮೃದುವಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ನೀರಿನ ಸಮೀಪವಿರುವ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಗೂಡಿನ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹಕ್ಕಿ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಮರಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಲೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೀನುಗಳೆಡೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹಿಡಿದು, ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಚ್ಚಿ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

ನೀಲಿ ಮಿಂಚುಳ್ಳಿ

© ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ.

ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಸಿಲೋನ್, ಬರ್ಮಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳ, ಕೆರೆಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುವ ಈ ನೀಲಿ ಮಿಂಚುಳ್ಳಿ ಅಲ್ಸೆಡಿನಿಡೆ (Alcedinidae) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಸೆಡೊ ಅಥಿಸ್ (*Alcedo atthis*) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಕಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣವಿದ್ದು, ತಳಭಾಗವು ಕಿತ್ತಳೆ-ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆನ್ನೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಉದ್ದವಾದ ಮತ್ತು ಚೂಪಾದ ಕಪ್ಪು ಕೊಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲುಗಳು ಹೊಳೆಯುವ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಳೆ, ಹಳ್ಳಗಳ ಕಡಿದಾದ ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಪೊಟರೆ ಕೊರೆದು ಗೂಡು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ನೀರಿನ ಮತ್ತು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾರುತ್ತಾ ನಿಂತು ಮೀನಿಗೆ ಗುರಿ ಇಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೊಕ್ಕು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿಡೀರನೆ ನೀರಿಗೆ ಎರಗಿ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಿಡಿದ ಮೀನನ್ನು ಕುಳಿತ ಕೊಂಬೆ ಅಥವಾ ಬಂಡೆಗೆ ಚಚ್ಚಿ ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಚುಕ್ಕೆ ಜೌಗುಕೋಳಿ

© ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ.

ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾದ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಈ ನೀರಿನ ಪಕ್ಷಿಯು ರಾಲಿಡೇ (Rallidae) ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಪೋರ್ಜಾನಾ ಪೋರ್ಜಾನಾ (*Porzana porzana*) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹವು ಕಂದು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಬಿಳಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಬಾಲ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ನೇರವಾದ ಕೊಕ್ಕು ಹಾಗೂ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಕಡೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಗೂಡುಗಳಿರುವ ಜಾಗದ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಜೋರಾದ ಕರೆಯನ್ನು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೀಟ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಜಲಚರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಚಿತ್ರ: ದೀಪಕ್ ಎಲ್. ಎಂ.

ಲೇಖನ: ದೀಪ್ತಿ ಎನ್.

ನೀವೂ ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬಹುದು

© ಧನರಾಜ ಎಂ

ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಉಪಕ್ರಮವು 2013 ರಲ್ಲಿ ಆಗಸ್ಟ್ 10 ರಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಆ ವರ್ಷ ಮೊದಲ "ವಿಶ್ವ ಸಿಂಹ ದಿನ" ವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಯಿತು. ಸಿಂಹಗಳ ದಿನಾಚರಣೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಿಂಹಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅದರ ದೊಡ್ಡ ಸೋದರಸಂಬಂಧಿ ಹುಲಿಯಂತೆ ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದ ಹಂತಕ್ಕೆ ಕುಸಿದಿದೆ. ಸಿಂಹಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತವೆ, ಸಿಂಹಗಳು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತವೆ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ದುಃಖದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಈಗ ಅವು ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿಂಹಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಸಿಂಹಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ನೀವು ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬಹುದು.

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ನೀವೂ ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಪರಿಸರದ ಬಗೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಇರುವ ಕಾನನ ಇ-ಮಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಸಕ್ತರು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಥೆ, ಕವನ, ಛಾಯಾಚಿತ್ರ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳನ್ನು ಕಾನನ ಮಾಸಿಕದ ಇ-ಮೇಲ್ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.

ಕಾನನ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಇ-ಮೇಲ್ ವಿಳಾಸ: kaanana.mag@gmail.com

ಅಂಚೆ ವಿಳಾಸ:

ವೈಲ್ಡ್ ಲೈಫ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಷನ್ ಗ್ರೂಪ್,
ಅಡವಿ ಫೀಲ್ಡ್ ಸ್ಟೇಷನ್,
ಒಂಟೆಮಾರನ ದೊಡ್ಡಿ, ರಾಗಿಹಳ್ಳಿ ಅಂಚೆ,
ಆನೇಕಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ,
ಪಿನ್ ಕೋಡ್ : 560083. ಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದು.